

MUHOS PYHÄKOSKI 1

Kivikautisen asuinpainannealueen koekaivaus

Janne Ikkäheimo 2000

FL Janne Ikäheimo

Muhos Pyhäkoski 1

**Kivikautisen asuinpainannealueen
koekaivaus 22.-26.5.2000**

**Oulun Yliopisto
Arkeologian laboratorio
Elokuu 2000**

MUHOS PYHÄKOSKI 1 – kivistä asuinalueen koekaivaus

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
KAIVAUKSET	4
KOEKOJA A	4
KOEKOJA B	5
KOEKOJA C	5
KAIVAUSLÖYDÖT	6
KERAMIKKI	6
MERIPIHKA	7
KIVILAJIMATERIAALI	7
PII/SERTTI	7
KVARTSI	8
PALANUT LUU	8
MUUT LÖYDÖT	8
TULKINTAA	8
KIRJALLISUUS	9
ARKISTOTIEDOT	10
LIITTEET	
KUVAT	
KARTAT	
KUVATAULU	
PINTAVAAKITUSTAUUKKO (taulukko 3)	
KUVAUSPÄIVÄKIRJA	
LÖYTÖLUETTELO	

JOHDANTO

Oulun yliopiston yleisen arkeologian oppiaine suoritti arkeologisia kaivaustutkimuksia Muhoksen Pyhäkosken kivikautisella asuinpainannealueella (Muhos Pyhäkoski 1) viikolla 21 eli 22.-26.5.2000. Tutkimukset liittyivät oppiaineen järjestämän arkeologisen kaivaustutkimusryhmän toimintaan, ja niiden tarkoituksena oli esinelöytöjen kautta tarkentaa asuinpaikan ajoitusta. Tutkimusten vastuullisena johtajana toimi oppiaineen professori Milton Nuñez ja kenttäjohtajana FL Janne Ikäheimo. Kaivauksilla työskenteli viiden päivän ajan joukko arkeologian opiskelijoita eri vuosikursseilta. Heidän työpanoksekseen muodostui yhteensä 22 henkilötyöpäivää.

Asuinpainannealue Muhos Pyhäkoski 1 sijaitsee Oulujoen pohjoisrannalla, pääosin Vaalantien eteläpuolella (kuva 1, kartta 1), noin kilometri Pyhäkosken voimalaitoksesta itään ja noin 5 kilometriä Muhoksen kirkolta koilliseen. Kohteesta tunnetaan 31 asuinpainannetta sekä parikymmentä asuinpaikkakuopanteeksi luonnehdittua kuoppajäännettä. Kohteen löysi vuonna 1998 FM Janne Ikäheimo, ja se kartoitettiin vielä saman kesän kuluessa Jalo Alakärpän, Janne Ikäheimon ja Jari Okkosen toimesta. Pyhäkoski 1 on toistaiseksi Oulujokivarren ainoa huomattava asuinpainannekohde (ks. taulukko 1), sillä muissa lähistön kohteissa on vain 1-3 painannetta. Muut useamman asuinpainanteen kohteet, kuten Oulun Karttionkangas tai Pilpajärvi, eivät nykyisestä sijainnistaan huolimatta liity Oulujokilaakson kivikautiseen topografiaan.

Taulukko 1. Asuinpainannekohteet Oulujokilaaksossa

Kohteen nimi	Korkeus (mpy)	Ajoitus (cal)	Muinaisjäännöstyyppit			
			A	B	C	D
Muhos Pyhäkoski 4	70 m	4200 eKr.	2	-	-	-
Muhos Pyhäkoski 1	67,5-72,5 m	4000 eKr.	31	-	-	18
Muhos Pyhäkoski 3	67,5 m	4000 eKr.	1	-	-	-
Oulu Karttionkangas	62,5	3800 eKr.	8	-	-	2
Muhos Pyhäkoski 2	60 m	3500 eKr.	3	-	-	3
Oulu Pilpajärvi	50 m	2750 eKr.	5	-	-	-
Muhos Hirsikangas	50 m	2750 eKr.	1	-	1	1
Oulu Peurasuo	40-38 m	2050-1850 eKr.	2	1	-	16
Muhos Hangaskangas	32-30 m	1500 eKr.	-	2	-	6

A= asuinpainanne, **B=** asuintasanne, **C=** röykkiö/kivirakennelma, **D=** asuinpaikkakuoppa

Muhoksen Pyhäkosken kaivauksilla käytetty metodi oli koekaivauksen luonteen – tutkimusten ensisijainen tarkoitus oli siis ajoittavien esinelöytöjen tekeminen – mukaisesti kerroskaivaus keskimäärin 5 cm:n kerroksissa maanpinnan muotoja noudatellen (ks. taulukko 3). Niin sanotut massalöydöt otettiin talteen 1x1 metrin ruuduissa kerroksittain. Kentällä esineiksi tunnistetuista löydöistä mitattiin tarkat löytötiedot. Kaikki kaivettu maa seulottiin 7x7 mm:n seulalla pintaturvetta lukuunottamatta. Muhos Pyhäkoski 1:n

kaivauslöydöt on luetteloitu päänumerolle KM 32123. Yksittäisiin löytöihin viitataan jatkossa kaksoispisteen ja alanumeron yhdistelmällä.

Kerroskaivauksen oheistuotteena syntyneet keinotekoiset kaivaustasot dokumentoitiin valokuvaamalla. Tasokarttojen laatimisesta luovuttiin, koska ne – vastaväitteistä huolimatta – perustuvat tulkintaan ja vääristävät siten muiden, kohteesta kiinnostuneiden tutkijoiden mahdollisuuksia käsitellä aineistoa mahdollisimman objektiivisesti. Luettelo kaivauksilla otetuista diapositiiveista on tämän raportin liitteenä.

KAIVAUKSET

Tutkimusalue rajattiin alustavasti kaivauksia edeltävänä viikonloppuna neljällä paalulla, jotka mitattiin paikalleen takymetrin avulla. Niiden rajaama 15x10 metrin ala ($x=972/982$, $y=455/460$) sulki sisäänsä lähes kokonaisuudessaan asuinpainanteen 5 (kuvat 2-3, kartta 1B). Kyseinen asuinpainanne lähiympäristöineen valittiin koekaivauksen kohteeksi lähinnä sen edullisen sijainnin – kankaan kuivin ja puuttomin alue – perusteella. Vuonna 1998 suoritetussa kartoituksessa muodoltaan ovaalin asuinpainanteen mitoituksi oli määritetty 7,7x5,1 metriä ja keskimääräiseksi syvyydeksi 36 cm. Absoluuttisina korkeuksina ilmaistuna painanteen valli sijoittuu noin 69,3 metrin ja keskuspainanne 68,8 metrin korkeuteen. Painanteen ympärille rajattu alue vaaittiin puolen metrin välein pintamallinnosta varten (kartat 1C & 2). Kaivausten korkeuskiintopisteenä käytettiin kesällä 1998 suoritettun takymetrikartoituksen yhteydessä maahan hakattua paalua, jonka päällä olevan mittauspisteen 10000 korkeus on 70,13 m mpy (kuva 2, kartta 1B).

Kaivauksilla tutkittiin kolme, mitoiltaan 3x1 metristä koeojaa (koeojat A-C, kuva 4, kartta 1C), lisäksi pintamaa ehdittiin poistaa sekä koeojasta D ($x=974/975$, $y=454/457$) että koeruudusta ($x=972/973$, $y=459/460$). Ne jäivät kuitenkin kaivamatta ajan puutteen vuoksi. Koeojat sijoitettiin tutkimusalueelle siten, että yksi niistä oli selvästi asuinpainanteen ulkopuolella (A), toinen keskellä asuinpainanteen valli (B) ja kolmas keskellä asuinpainannetta (C). Menettelyllä pyrittiin tuottamaan jonkinlainen kuva löytöjen jakautumisesta kolmen, tyypiltään erilaisen alueen välillä.

KOEOJA A

Koeoja A ($x=980/981$, $y=455/458$) sijoittui kokonaisuudessaan asuinpainanteen 5 luoteispuolelle. Sen kaivamista häiritsi kahden läntisimmän ruudun pohjoisreunassa sijainnut paikalleen maaton kanto. Kyseiset ruudut olivat kuitenkin käytännössä löydöttömiä. Valtaosa koeojan A löydöistä tehtiin ruudusta 980/457. Niistä on syytä mainita erikseen nelisivuisen pohjalaisen kirveen kärkikatkelma (:68, taulu 1C), retusoitu pii/sertti-iskos (:71, taulu 1F) sekä useampi pala toistaiseksi tunnistamatonta orgaanista ainesta (:70, taulu 1I). Suhteellisen runsaasta löytömateriaalista huolimatta koeojasta A ei tavattu lainkaan ns.

likamaata tai muuta ihmisen toiminnan mahdollisesti aiheuttamaa värjäymää. Koska löydöt keskittyvät ensimmäiseen kerrokseen, kaivettiin koeojaa yhteensä vain kolme kerrosta. Näin sen kokonaissyvyydeksi muodostui vain parikymmentä senttimetriä. Lopuksi kaivauksen "pohjaan" saattaminen varmistettiin satunnaisin lapionpistoin.

KOEOJA B

Pääosa koeojasta B ($x=978/979$, $y=448/451$) sijoittui asuinpainanteen länsipuoleiseen valliin, tosin ruuduista läntisin ulottui hieman sen ulkopuolelle. Tämä ruutu (978/448) oli myös kahdesta muusta poiketen sangen löytörikas, saatiinhan siitä kvartsikaapimen (:63) sekä kvartsi- ja kivilaji-iskosten ohella talteen myös kaivausten ainoa palaneen luun katkelma (:64). Vallin päälle sijoitetut kaksi ruutua, joista ensimmäiset merkit rikastumiskerroksesta tavattiin jo 1. kerroksessa, olivat sen sijaan käytännössä löydöttömiä. Erityisen korostuneesti kerros tuli esiin vallin kohdalla tasossa 2, jossa sekä rikastuneen hiekan löysyys että tavanomaista vaaleampi väri viittaavat asunnon perustuksia kaivettaessa syntyneen kuopan reunoille heiteltyyn hiekkaan (kuva 5). Tasossa 3 rikastumiskerros saatiin näkyville koko koeojan alueelta. Rikastumiskerroksesta havaitun anomalian lisäksi koeojan B podsol-maannos ei sisältänyt muuta ihmistoimintaan viittaavaa, sillä kerroksessa 1 havaitut hiilensekaiset laikut, joista laajin sijoittui koeojan lounaiskulmaan, tulkittiin jäänteiksi tuoreista juurakkopaloista.

KOEOJA C

Asuinpainanteen keskustaan aukaistu koeoja C ($x=976/977$, $y=451/454$) oli löytömaterialiltaan tutkimusalueista selkeästi runsain ja monipuolisin. Tämän johdosta sitä laajennettiin kaivausten keskivaiheilla kohti etelää, ensin kahdella ($x=975/976$, $y=451/453$) ja sitten edelleen yhdellä neliömetrillä ($x=974/975$, $y=451/452$).

Koeojan C kaivauksessa ei kiinnitetty erityistä huomiota asuinpainanteen synnyttäneen asumuksen seinälinjoihin, vaan ensisijaisena kiinnostuksen kohteena olivat arkeologiset löydöt. Kuitenkin asumuksen sisätilasta on syytä tuoda esiin seuraavat havainnot. Jo ensimmäisessä tasossa havaittiin keskellä asumusta muutama likaiselta vaikuttanut laikku rikastumiskerrosta. Lisäksi muutoin tasaisen vaaleanharmaan huuhtoutumiskerroksen rikkoi koeojan lounaisnurkkaan sijoittunut hiilensekaisen maan alue, joka oli selvästi peräisin paikalleen palaneesta kannosta. Toisessa kerroksessa painanteen keskustan tummahko rikastumiskerros laajeni hiukan, kun taas koeojan laidolla huuhtoutumiskerroksessa alkoi erottua punertavaa maata, jota perinteisessä arkeologisessa kielenkäytössä kuvaa epiteetti "punaiseksi palanut" hiekka (kuva 6). Sen esiintyminen jatkui kerroksissa 3-4 erityisesti koeojan länsilaidalla. Kuitenkin jo

viidennen kerroksen kaivamisen jälkeen koko koeojan alueelta saatiin esiin häiriöttömältä vaikuttava rikastumiskerros, jota edettiin vielä muutama vähälöytöinen kerros alaspäin.

Punaiseksi palaneen hiekan ohella koeojasta C löydettiin kymmenkunta palanutta graniittikiveä, joiden koko vaihteli uuden perunan ja täysikokoisen miehen nyrkin välillä. Kivien keskinäistä sijaintia koeojassa luonnehti satunnaisuus, eikä kaivaus tuottanut muutakaan liesiin viittaavaa aineistoa, kuten hiilikeskittymiä tms. Toinen mielenkiintoinen ilmiö koeojassa C olivat satunnaiset punamultarakeet (:6, 14, 53), joille on turha lähteä etsimään kovin syvällistä tulkintaa, koska kaikki vaihtoehdot asuinrakennuksen pyhitysrituaalista punamullan säilytysastian satunnaiseen keikahtamiseen ovat vertailuaineiston puuttuessa yhtä perusteltuja.

Koeojan C eteläpuolelle tehty kolmen neliömetrin laajennus (kuva 7) ei tuottanut koeojaa vastaavaa löytömäärää suurehkoa keramiikkakeskittymää (:7) lukuunottamatta. Myös rakenteelliset ja muut ihmisen toiminnan aiheuttamat geokemialliset anomaliat olivat tällä kohtaa heikkoja lukuunottamatta kerroksissa 1-3 esiintynyttä tummahkoa rikastumiskerrosta (kuva 8). Vähälöytöisyydestä huolimatta kaivausta jatkettiin näiltäkin osin samaan tasoon (taso 7) alkuperäisen koeojan C kanssa.

KAIVAUSLÖYDÖT

Taulukon 2 yhteenveto Muhoksen Pyhäkosken asuinpainannealueen kaivauslöydöistä osoittaa, että laadullisesti monipuolinen aineisto ei ole määrällisesti kovin runsas. Erityisen silmiinpistävää on kvartsi-iskosten vähäinen määrä suhteessa keramiikka- tai kivilajiaineistoon.

Taulukko 2. Yhteenveto kaivauslöydöistä

LAATU	Määrä	Paino
Keramiikka (org. sekoite)	1290	381,04
- reunapalat	1	6,15
- koristellut seinämäpalat	12	90,30
- koristelemattomat palat	1277	284,59
Meripihka	1	1,72
Kivilajimateriaali	27	177,12
- esineet/esinekatkelmat	3	153,23
- iskokset	24	23,89

LAATU	Määrä	Paino
Pii- tai serti	1	0,31
Kvartsi	164	142,17
- esineet	4	31,57
- retusoidut iskokset	4	14,66
- iskokset	156	95,94
Palanut luu	1	0,56
Punamultarakeet	3	0,17
Orgaaninen aines	7	1,96

KERAMIILKKA

Kaivauksissa löydettiin suhteellisen runsaasti orgaanissekoitteista keramiikkaa, josta pääosa (:7) tuli asuinpainanteen keskusta sijaitsevan koeojan C:n laajennuksesta. Vaikka aineisto on epäedullista

säilymisolosuhteista johtuen pitkälle fragmentoitunutta, voidaan se yhden reunapalan (:28, taulu 1G) sekä useamman koristellun seinämäpalan (taulu 1A-B) perusteella sijoittaa vaivatta Suomen kivikauden keramiikkatypologiaan. Harvat kuopat ja satunnaiset, leveät kampaleimat sekä niiden keskinäinen sommittelu vertautuvat tyyppilliseen kampakeramiikkaan. Kuitenkin on syytä korostaa, ettei kuoppia tai kampaleimoja esiinny läheskään kaikissa ulkopintaisissa seinämäpaloissa. Muhoksen Pyhäkosken keramiikka-aineistoa voisikin leikillisesti luonnehtia 'epätyypilliseksi tyyppilliseksi kampakeramiikaksi'.

MERIPIHKA

Kaivausten ainoa meripihkalöytö tehtiin asuinpainanteen keskiosan länsilaidalta. Kysessä oli pienehkö kielimäinen riipus (:23, taulu 1D), joka epäedullisten säilymisolosuhteiden ja talteenottotilanteessa tehtyjen virhearvioiden seurauksena hajosi useaan sataan kappaleeseen. Esineen muoto että tyyppi ovat kuitenkin tarkasti määriteltävissä, sillä Oulun yliopiston arkeologian laboratorion tutkimusteknikko Jari Heinonen pystyi kokoamaan kappaleista kolme suurempaa, toisiinsa liittyvää palaa. Muodoltaan vastaavia kielimäisiä riipuksia on löydetty mm. Yli-lin Kierikin Kuuselankankaan asuinpaikalta (Heinonen 1999: 30 kuva 3). Kuitenkin itse esinemuoto tunnetaan jo kampakeraamiselta ajalta.

KIVILAJIMATERIAALI

Jo ensimmäisenä kaivauspäivänä löydettiin koeojan A itäpäästä sädekiviliuskeesta valmistetun pohjalaisen nelisivuisen oikokirveen kärkikatkelma (:68, taulu 1C). Kaikkiaan vastaavia esineitä tunnetaan Oulujokilaaksosta – Pyhäkosken löytö mukaanlukien – 45 kappaletta, joista viisi on Muhokselta (Huurre 1991: 27, taulukko). Lähes identtinen vastine on osoitettavissa mm. Muhoksen Sanginjoen Keskihahosta (Huurre 1991: 26, kuvassa alimpana). Valitettavasti pohjalaisia esinetyyppejä ei voi Oulujoen alueella tarkemmin ajoittaa, koska niitä esiintyy esikeraamiselta ajalta aina pronssikaudelle saakka (Huurre 1991: 27). Kirveen kärkiosan lisäksi kaivauksissa löytyi kaksi pientä hiotun kivilajiesineen katkelmaa (:20 taulu 1H, 24), joista ainakin edellinen voi olla peräisin pohjalaisesta kirveestä. Kivilaji-iskokset ovat paikallista liusketta ja niiden määrä suhteessa kvartsi-iskoksiin on varsin runsas (1:6), ainakin muihin Oulujokilaaksossa viime vuosina kaivettuihin kohteisiin verrattuna.

PII/SERTTI

Muhoksen Pyhäkosken kaivauksissa löydettiin vain yksi pii/sertti –kategoriaan luokiteltava pienehkö, väriltään vaaleanharmaa kappale (:71, taulu 1F), jonka toisella pitkällä sivulla erottuu kevyehkö retusointi. Koska löytö ei muotonsa puolesta vertaudu mihinkään tunnettuun esinetyppiin, sen luokittelu retusoiduksi iskokseksi epätavallisesta raaka-aineesta huolimatta on perusteltua

KVARTSI

Kaivauksissa tavattua kvartsimateriaalia luonnehtii asuinpaikka-aineistona niukkuus, sillä esimerkiksi kvartsi-iskoksia löytyi yhteensä 156 kappaletta. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vastaava määrä iskoksia löytyi Muhoksen Hangaskankaan varhaismetallikautisen asuinpaikan kaivauksissa neliömetrin alalta. Kvartsia työstettäessä syntyvien ydinten määrä on sekin Pyhäkosken aineistossa poikkeuksellisen alhainen, sillä sellaiseksi – bipolaariseksi ytimeksi – tunnistettiin vain yksi löytö (:19). Työstöjätteen ohella aineisto sisältää 4 kaavinta (:10 [taulu 1E],22,40,63) sekä 4 retusoitua iskosta (:2,4,12,38), joten esinelöytöjen puolesta Pyhäkoski 1:n kvartsimateriaali ei erotu millään tavoin keskiverrosta kivikautisesta asuinpaikasta.

PALANUT LUU

Koeojan B läntisimmästä ruudusta $x=978/979$, $y=448/449$ löytyi kaivausten ainoa palaneen luun pala (:64), joka pienikokoisena on kuitenkin tunnistamiskelvoton. Palaneen luun puuttumista asuinpaikalta voi koettaa selittää arkeologiseen aineistoon vähän jälkiä jättävien lohikalojen keskeisellä asemalla ruokavaliossa. Asuinpaikan sijainti pitkän koskijakson loppupäässä lähellä runsaskalaista Leppiniemeä tarjosi luultavasti suotuisat lohestusmahdollisuudet jo kivikaudella (Saraso 1954: 73-81, ks. myös karttallite 'Oulujoen lohenpyyntipaikat').

MUUT LÖYDÖT

Asuinpaikanteen keskeltä, eli koeojasta C, löydettiin useita yksittäisiä punamultarakeita, joiden satunnainen esiintyminen jättää mahdollisuuden moniin tulkintoihin. Samaa voi sanoa orgaanisesta, toistaiseksi tunnistamattomasta aineksesta, jota saatiin talteen koeojan A länsipäästä yhteensä seitsemän kappaletta (:70 taulu 11,72).

TULKINTAA

Pienimuotoinen koekaivaus Muhos Pyhäkoski 1:n asuinpaikannealueella ei tuonut yksiselitteistä vastausta tutkimusta ohjanneeseen kysymykseen asuinpaikan tarkasta ikäyksestä. Löytömateriaali sopii periaatteessa mille tahansa neoliittisen kivikauden jaksolle, vaikka löydetty keramiikka näyttääkin tarkentavan ajoitusta tyypillisen kampakeramiikan aikaan. Hyvin pitkälle vastaavaan ajoitukseen päästään kohteen topografisella tarkastelulla, mikäli se oletetaan rantasidonlaiseksi. Sijoittamalla 66 metrin keskiveden korkeus Nuñezin ja Okkosen julkaisemaan rannansiirtymädiagrammiin (Nuñez & Okkonen 1999: 106), saadaan ajoitusarvioksi cal 4000-3500 eKr. eli atlanttisen kauden lopun Litorina-vaihe. Suomen esihistorian kulttuurijaottelussa tämä merkitsee kampakeraamisen ajan loppupuolta sekä asbestisekoitteen Kierikin-keramiikan aikaa. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että arkeologisessa aineistossa yhtenäiseltä vaikuttava Muhos Pyhäkoski

1:n asuinpaikka olisi muodostunut tietyn periodin kuluessa, vaan se voi yhtä hyvin sisältää kronologisesti tai funktionaalisesti eriytyneitä alueita. Siksi vastaavat, pienimuotoiset kaivaustutkimukset asuinpaikan toisella laidalla voisivat olla perusteltuja jo lähitulevaisuudessa.

Oulussa 24. elokuuta 2000

FL Janne Ikäheimo

KIRJALLISUUS

Heinonen Jari 1999, Arkeologista meripihkaa – sen ominaisuuksista, rapautumisesta ja konservoinnista, Faravid. Pohjois-Suomen historiallisen yhdistyksen vuosikirja. XXII-XXIII, 71-93.

Huurre, Matti 1991: Oulujokilaakson esihistoria, teoksessa Huurre, Matti ja Vahtola, Jouko; Oulujokilaakson historia kivikaudelta vuoteen 1865 (Oulu), 11-70.

Núñez, Milton & Jari Okkonen 1999, Environmental background for the rise and fall of villages and megastructures in North Ostrobothnia 4000-2000 cal BC, in Huurre, Matti (ed.); Dig it all: papers dedicated to Ari Siiriäinen, Finnish Antiquarian Society, Jyväskylä, 105-115.

Sarasmo, Esko 1954: Kalastus, Entinen Oulujoki. Historiikka ja muistitietoja, Helsinki, 45-110.

ARKISTOTIEDOT

MUHOS PYHÄKOSKI

Kivikautisen asuinpainannealueen kaivaustutkimus 22.-26.5.2000. MuPy-00.

Kunta:	Muhos
Kylä:	Muhoskylä
Tila:	Koski-Pyhänsivu 3:25
Omistaja:	Fortum Service Oy
Peruskartta:	3422 10 MUHOS
Koordinaatit:	x= 7195 30-40 y= 3455 24-68 z= 67,5-72,5
Kiintopisteet:	Mittauspiste 10000 sijaitsee 40 metriä tutkimusalueelta itään, lähelle metsäpolun reunaa upotetun puupaalun päässä, z=70,13
Arkistoaineisto:	Tarkastuskertomus 1998, FM Janne Ikäheimo
Löydöt	KM 32123: 1-75
Dokumentaatio	Kaivausdiat: 31 Kartat: 2

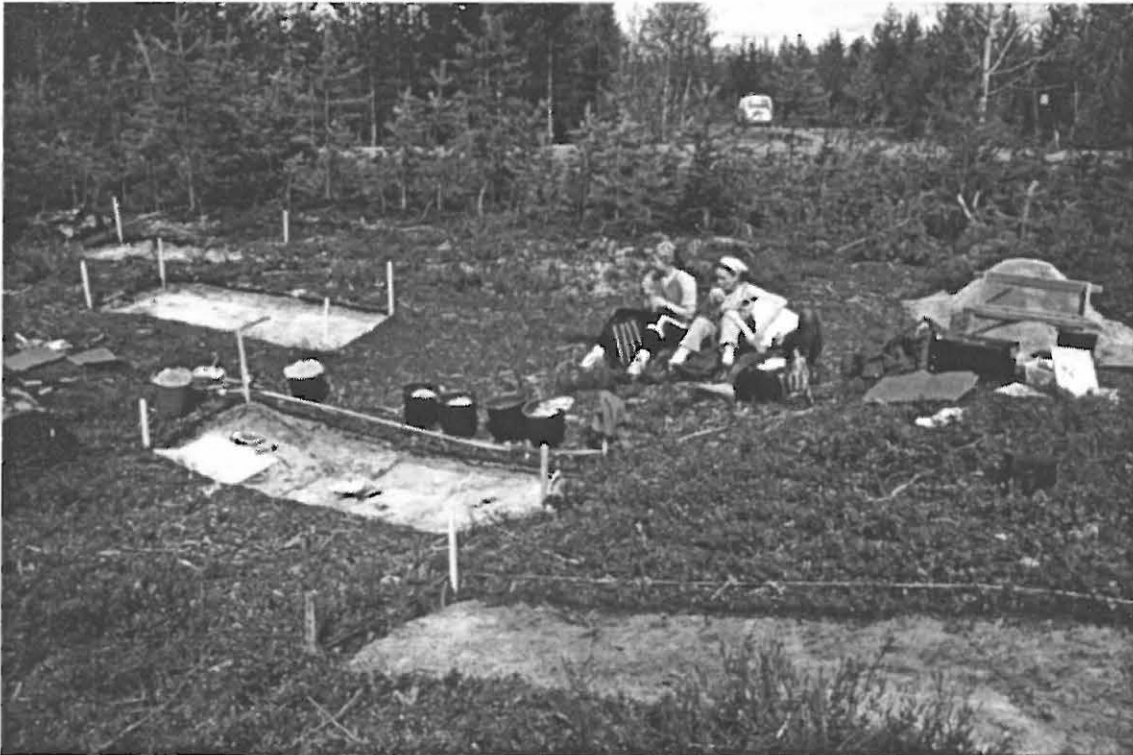
Kuva 1. Asuinpainannealue Muhos Pyhäkoski 1:n läntistä osaa. Oikealla Vaalantie. Kuvattu idästä. OY/arkeologian laboratorio dia 23376.

Kuva 2. Yleiskuva asuinpainanteesta 5. Kaivausten korkeuskiintopiste (mittauspiste 10000) sijaitsi taustalla näkyvien autojen edustalla. Kuvattu etelä-lounaasta. OY/arkeologian laboratorio dia 23349.

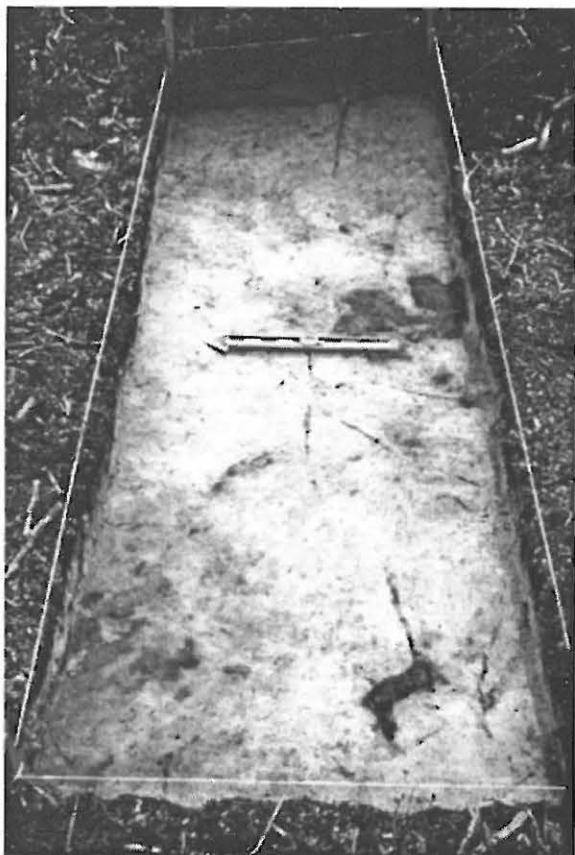

Kuva 3. Yleiskuva asuinpainanteesta 5 ennen kaivausten aloittamista. Taustalla Vaalantie. Kuvattu etelästä. OY/arkeologian laboratorio dia 23350.

Kuva 4. Koejat A-D asuinpainanteessa 5: takavasemmalla koeja A, asuinpainanteen vallissa koeja B, painanteen keskellä koeja C, kaivamatta jäänyt koeja D etualalla. Kahvitauolla arkeologian opiskelijat Kirsi Jylkkä, Anu Hartta ja Vesa-Pekka Herva. Kuvattu etelä-lounaasta. OY/arkeologian laboratorio dia 23357.

Kuva 5. Koeoja B, taso 2. Etualalla asuinpainanteen vallin paikkaa indikoiva vaalea, rikastumiskerros. Koeojan lounaisnurkassa (takavasemmalla) palaneen kannon aiheuttama hiilikeskittymä. Kuvattu idästä. OY/arkeologian laboratorio dia 23355.

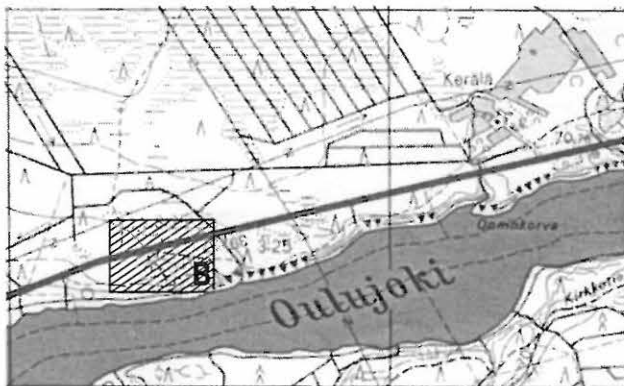
Kuva 6. Koeoja C, taso 2. Asuinpainanteen keskiosasta erottuu punaiseksi palaneen hiekan värjäämä huuhtoutumiskerros sekä 'likamaan' sekainen rikastumiskerros (vrt. kuva 5). Kuvattu lännestä. OY/arkeologian laboratorio dia 23359.

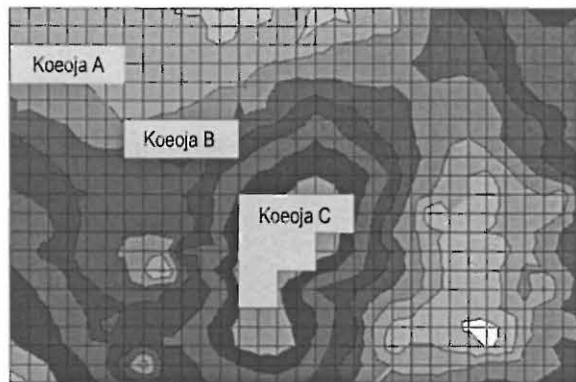
Kuva 7. Koeoja C laajennettuna. Alkuperäinen koeoja kaivettu pohjaan, laajennus työn alla. Työn orjina opiskelijat Risto Nurmi, Anu Hartta ja Vesa-Pekka Herva. Kuvattu pohjois-luoteesta. OY/arkeologian laboratorio dia 23374.

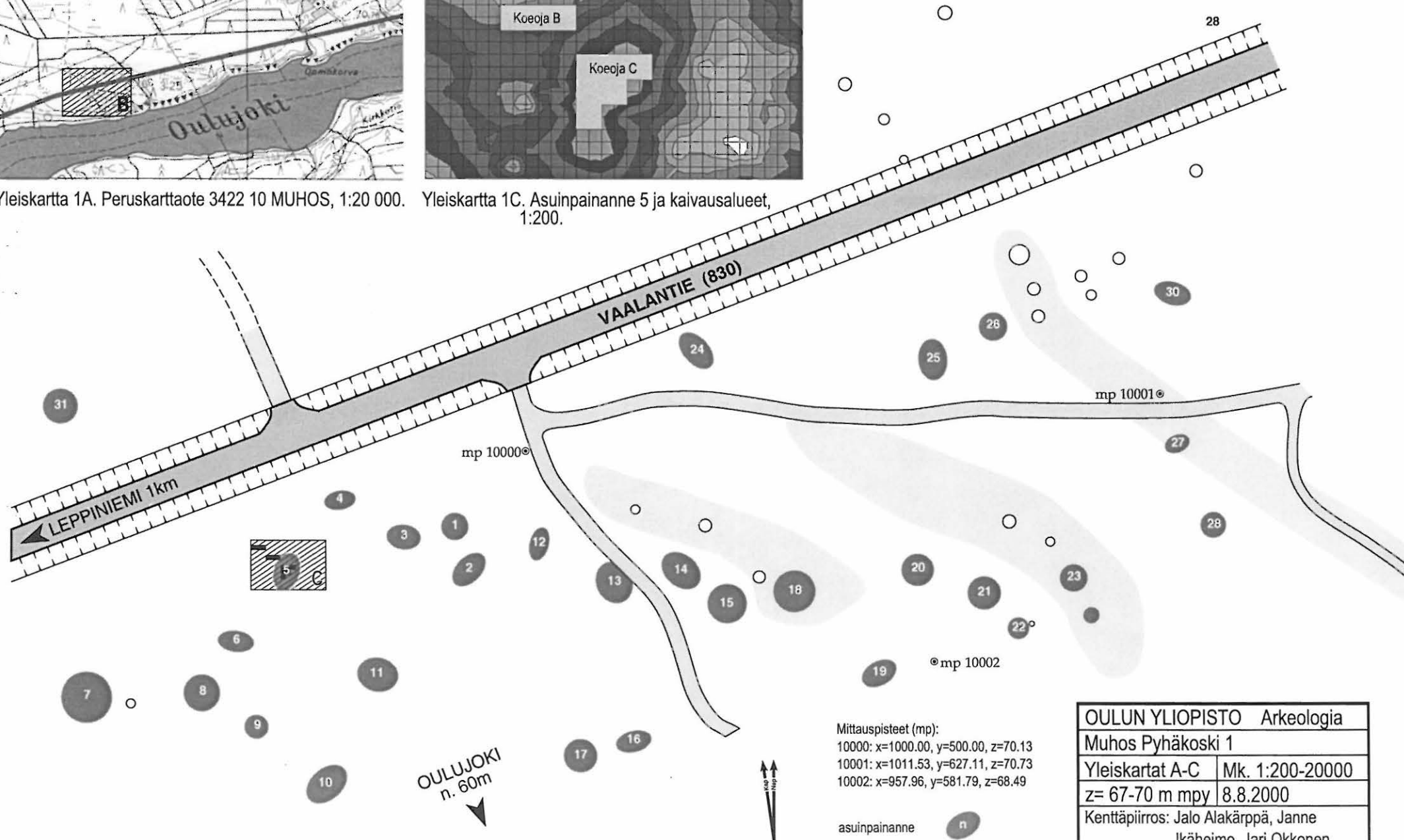
Kuva 8. Koeojan C laajennukset. Etualalla kaivaus on saavuttanut tason 3, taustalla vahvan huutoutumiskerroksen luonnehtima taso 1. Kuvattu pohjoisesta. OY/arkeologian laboratorio dia 23378.

Yleiskartta 1A. Peruskarttaote 3422 10 MUHOS, 1:20 000.

Yleiskartta 1C. Asuinpainanne 5 ja kaivausalueet, 1:200.

Yleiskartta 1B. Asuinpainannealue Muhos Pyhäkoski 1, 1:1000.

Mittauspisteet (mp):
 10000: x=1000.00, y=500.00, z=70.13
 10001: x=1011.53, y=627.11, z=70.73
 10002: x=957.96, y=581.79, z=68.49

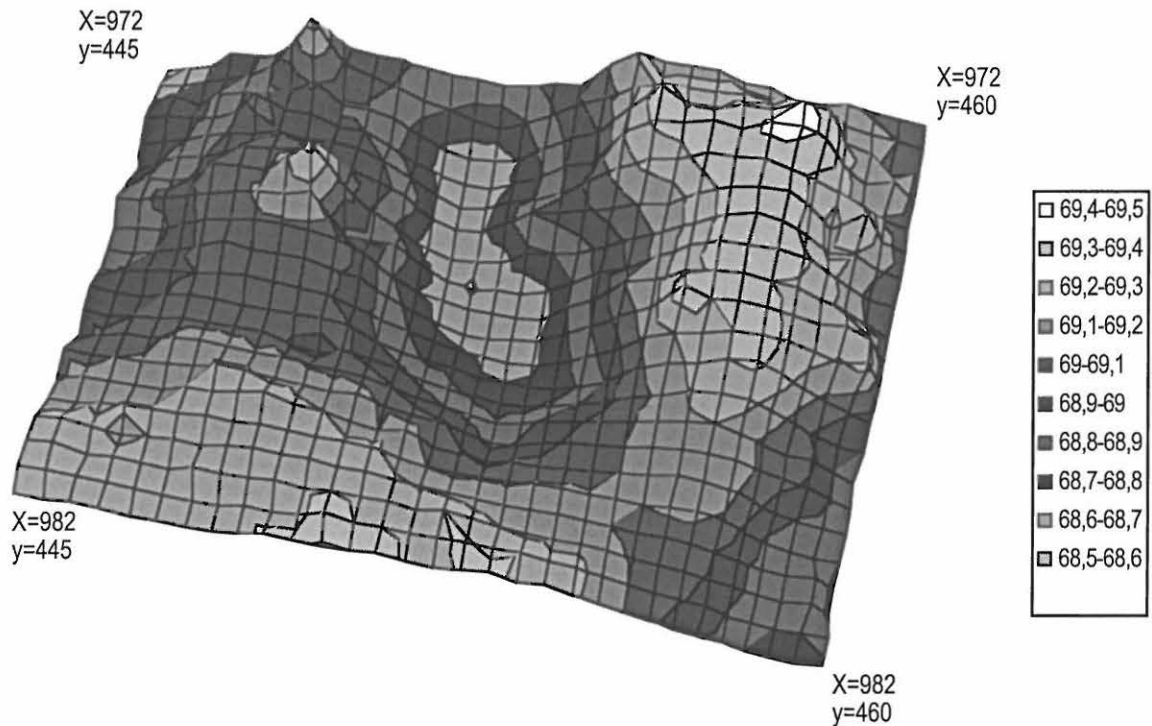
asuinpainanne

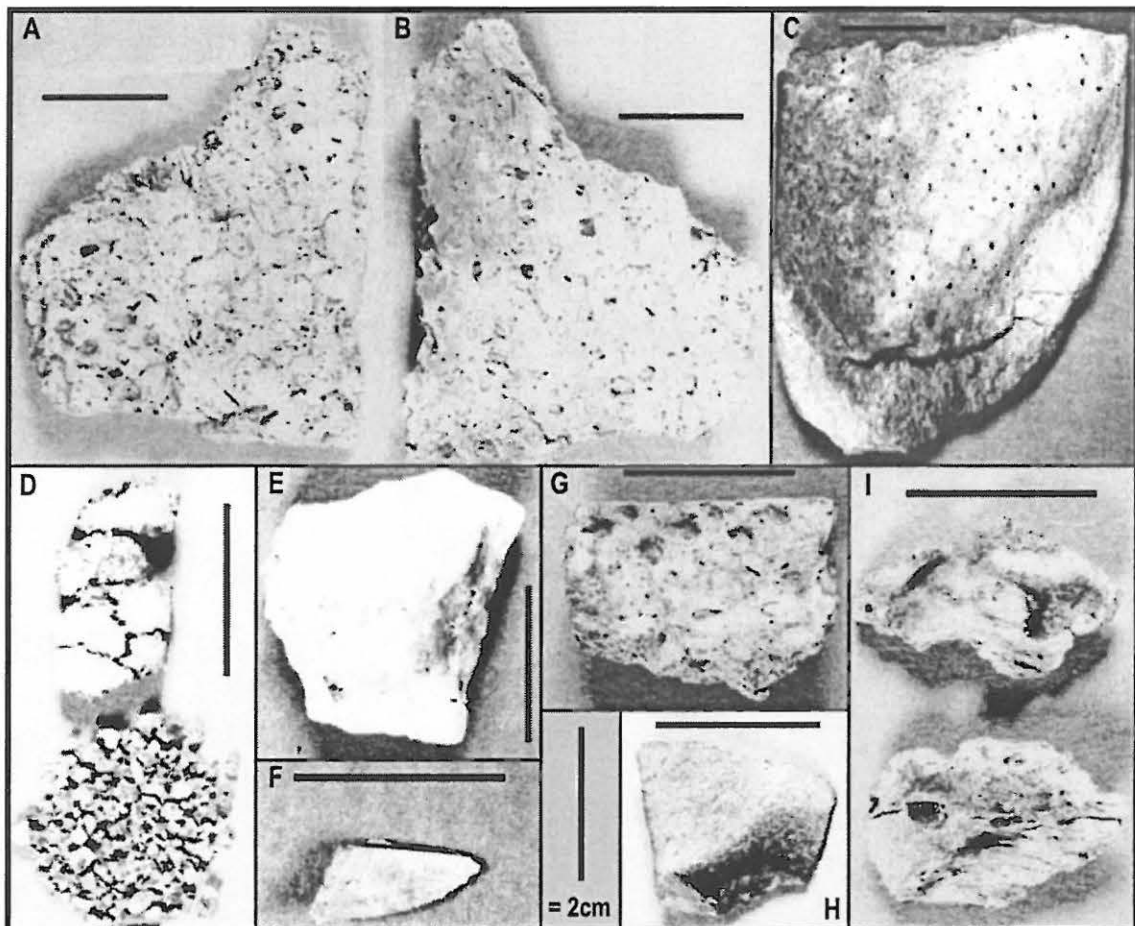
asuinpaikkakuoppa

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Muhos Pyhäkoski 1	
Yleiskartat A-C	Mk. 1:200-20000
z= 67-70 m mpy	8.8.2000
Kenttäpiirros: Jalo Alakärppä, Janne Ikäheimo, Jari Okkonen	
Puhtaaksi piirtänyt: Janne Ikäheimo	

Kartta 2. Asuinpainanteen 5 pintamallinnos (mittausväli 0,5 metriä). Korkeuserojen esiin saamiseksi piirrosta on pyöräytetty 180° ja heijastettu peilikuvaksi.

Taulu 1. Kaivauslöytöjä Muhoksen Pyhäkoskelta: A-B. Orgaanissekoitteista keramiikkaa (:29). C. Pohjalaisen kirveen teräkatkelma (:68). D. Meripihkaesine (:23). E. Kvartsinen makrokaavin (:10). F. Retusoitu pii- tai serti-iskos (:71). G. Kampaleimakoristeltu keramiikan reunapala (:28). H. Hioton kivilajiesineen katkelma (:20). I. Tunnistamatonta orgaanista ainesta (70).

KOEJOJA A								
PINTAMAAN POISTO								
	445	446	447	448				
981	69,39	69,44	69,43	69,38	69,37	69,36	69,42	
	69,36	69,38	69,35	69,31	69,37	69,38	69,40	
980	69,32	69,32	69,32	69,34	69,34	69,36	69,38	
TASO 1								
	445	446	447	448				
981	69,31	69,29	69,28	69,29	69,29	69,30	69,34	
	69,29	69,26	69,27	69,27	69,28	69,30	69,32	
980	69,26	69,26	69,26	69,27	69,29	69,32	69,33	
TASO 2								
	445	446	447	448				
981	69,25	69,24	69,22	69,24	69,25	69,26	69,27	
	69,23	69,21	69,20	69,21	69,22	69,25	69,25	
980	69,22	69,21	69,20	69,20	69,22	69,25	69,25	

KOEJOJA B								
PINTAMAAN POISTO								
	448	449	450	451				
979	69,35	69,37	69,34	69,32	69,30	69,27	69,25	
	69,28	69,27	69,27	69,27	69,26	69,23	69,19	
978	69,24	69,25	69,25	69,22	69,19	69,14	69,11	
TASO 1								
	448	449	450	451				
979	69,30	69,25	69,26	69,24	69,24	69,21	69,20	
	69,26	69,23	69,21	69,20	69,16	69,15	69,13	
978	69,22	69,22	69,19	69,16	69,13	69,10	69,08	
TASO 2								
	448	449	450	451				
979	69,24	69,23	69,22	69,18	69,19	69,19	69,17	
	69,20	69,20	69,18	69,14	69,12	69,11	69,11	
978	69,19	69,16	69,15	69,13	69,08	69,06	69,05	
TASO 3								
	448	449	450	451				
979	69,16	69,15	69,13	69,12	69,12	69,13	69,15	
	69,14	69,12	69,11	69,10	69,08	69,07	69,09	
978	69,12	69,11	69,10	69,09	69,07	69,06	69,06	
TASO 4								
	448	449						
979	69,12	69,12						
		69,07						
978	69,10	69,06						

KOEJOJA C								
PINTAMAAN POISTO								
	451	452	453	454				
977	68,97	68,90	68,87	68,81	68,81	68,82	68,89	
	68,90	68,84	68,76	68,76	68,79	68,84	68,91	
976	68,87	68,80	68,76	68,75	68,77	68,80	68,96	
	68,86	68,75	68,74	68,68	68,77			
975	68,84	68,75	68,73	68,73	68,79			
	68,80	68,76	68,76					
974	68,80	68,77	68,77					
TASO 1								
	451	452	453	454				
977	68,92	68,85	68,80	68,76	68,76	68,78	68,82	
	68,84	68,79	68,73	68,72	68,72	68,75	68,83	
976	68,82	68,75	68,71	68,70	68,70	68,77	68,88	
	68,75	68,70	68,67	68,68	68,69			
975	68,76	68,72	68,69	68,68	68,72			
	68,69	68,66	68,68					
974	68,75	68,72	68,70					
TASO 2								
	451	452	453	454				
977	68,87	68,75	68,72	68,71	68,70	68,74	68,75	
	68,81	68,71	68,68	68,67	68,67	68,69	68,76	
976	68,74	68,69	68,66	68,65	68,66	68,72	68,81	
	68,69	68,64	68,62	68,62	68,62			
975	68,71	68,66	68,64	68,61	68,63			
	68,70	68,65	68,64					
974	68,69	68,67	68,67					
TASO 3								
	451	452	453	454				
977	68,77	68,69	68,65	68,63	68,65	68,67	68,72	
	68,74	68,65	68,62	68,60	68,60	68,66	68,71	
976	68,68	68,63	68,61	68,59	68,60	68,65	68,72	
	68,62	68,58	68,55	68,55	68,58			
975	68,61	68,57	68,57	68,55	68,56			
TASO 4								
	451	452	453	454				
977	68,73	68,66	68,61	68,59	68,58	68,61	68,66	
	68,69	68,60	68,57	68,54	68,54	68,55	68,63	
976	68,70	68,64	68,58	68,54	68,54	68,57	68,63	
TASO 5								
	451	452	453	454				
977	68,67	68,61	68,57	68,52	68,51	68,55	68,60	
	68,61	68,57	68,53	68,49	68,48	68,52	68,59	
976	68,59	68,55	68,51	68,50	68,50	68,51	68,58	
	68,57	68,52	68,50	68,49	68,48			
975	68,57	68,52	68,50	68,49	68,49			
	68,54	68,50	68,48					
974	68,54	68,50	68,50					

Taulukko 3. Koeajat A-C: tasojen vaakitusarvot (m/mpy).

Kuvauspäiväkirja: Muhos Pyhäkoski 2000 (MuPy-00)

Kamera: Canon EOS-500

Kuvaaja: Janne Ikkäheimo

Nro	OY dia n:o	°360 Aihe
1	23349	60 Muhos Pyhäkoski: Asuinpainanne 5; tuleva kaivausalue
2	23350	330 Muhos Pyhäkoski: Asuinpainanne 5; tuleva kaivausalue
3	23351	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 1
4	23352	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 1
5	23353	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 1
6	23354	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 1
7	23355	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 2
8	23356	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 2
9	23357	225 Muhos Pyhäkoski: Yleiskuva kaivausalueesta
10	23358	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 2
11	23359	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 2
12	23360	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 3
13	23361	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja B, taso 3
14	23362	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja A, taso 1
15	23363	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja A, taso 1
16	23364	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 3
17	23365	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 3
18	23366	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja A, taso 2
19	23367	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja A, taso 2
20	23368	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 4
21	23369	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 4
22	23370	90 Muhos Pyhäkoski: Koeojan C laajennus, taso 1
23	23371	90 Muhos Pyhäkoski: Koeojan C laajennus, taso 2
24	23372	270 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 5
25	23373	90 Muhos Pyhäkoski: Koeoja C, taso 5
26	23374	135 Muhos Pyhäkoski: Yleiskuva painanteesta
27	23375	180 Muhos Pyhäkoski: Koeojan C laajennus, tasot 1 & 3
28	23376	270 Muhos Pyhäkoski: Yleiskuva kaivauspaikasta
29	23377	90 Muhos Pyhäkoski: Yleiskuva kaivauspaikasta
30	23378	180 Muhos Pyhäkoski: Koeojan C laajennus, taso 5 (pohjassa)
31	23379	90 Muhos Pyhäkoski: Koeojan C laajennus, taso 5 (pohjassa)